



Riksantikvarieämbetet
Avdelningen för arkeologiska undersökningar

UV MITT, DOKUMENTATION AV FÄLTARBETSFASEN 2002:1
ARKEOLOGISK UNDERSÖKNING

På prästgårdens mark

Ekonomibyggnader i Gammelstadens utkant
Västerbotten, Nederluleå socken, Gammelstaden 6:6,
RAÄ 593
Dnr 423-2498-2001
Mathias Bäck

Riksantikvarieämbetet
Avdelningen för arkeologiska undersökningar
UV Mitt
Instrumentvägen 19
126 53 Hägersten
Tel. 08-5191 8200
Fax 08-5191 8459
www.raa.se/uv
uvmitt@raa.se

Kartor ur allmänt kartmaterial, © Lantmäteriverket, 801 82 Gävle. Dnr L1999/3

© 2003 Riksantikvarieämbetet

ISSN 1404-6083

Utskrift Birger Gustafsson ab, Stockholm 2003

Innehåll

Inledning.....	4
Målsättning.....	4
Undersökningens förutsättningar	5
Metod	7
Resultat.....	8
Inledning	8
Schakt 1.....	8
Schakt 2.....	9
Stratigrafi.....	11
Karteringen	12
Anläggningar.....	12
Fyndmaterialet	13
Provtagning.....	14
Kulturhistorisk tolkning av ¹⁴ C-värdena	14
Utvärdering.....	15
Kommande arbete.....	17
Referenser	18
Administrativa uppgifter.....	18
Bilagor	19
Bilaga 1. Arbetsmatris.....	19
Bilaga 2. Kontexttabell	20
Bilaga 3. Fyndtabell, komplett.....	30
Bilaga 4. Keramikfynd	32
Bilaga 5. Makrofossilanalys av Håkan Ranheden	33
Bilaga 6. ¹⁴ C-analys av Ulf Strucke	35
Bilaga 7. Vedartsanalys av Ulf Stucke	36
Figurbilaga	37
Figurförteckning	47

Denna dokumentation redovisar resultaten av en arkeologisk undersökning i Gammelstaden, Nederluleå socken i Västerbotten. Undersökningen genomfördes av Riksantikvarieämbetet, UV Mitt, nordost om kyrkstaden, på den gamla prästgårdens mark.

Fragmentariska lämningar efter en eller två byggnader av ekonomikaraktär påträffades. Dessa har, med hjälp av ¹⁴C-analys och fynddateringar kunnat föras till 1400-talets första hälft. Under byggnaderna fanns en brandhorisont vilken tolkats som en avbränning. Denna avbränning har utifrån ¹⁴C-analysen ha genomförts under perioden (2 σ) 1290–1420. Om det skall var någon mening med en liknande avbränning bör denna ha ägt rum kort tid innan området togs i anspråk för bebyggelse. Sannolikt är således den senare delen av ¹⁴C-intervallet det riktiga.

Bland det relativt ringa och anonyma fyndmaterialet bör nämnas ett mindre antal skärvor av importerat stengods från i första hand Nordtyskland (Niedersachsen). Dessa skärvor motsvarar tre kärl.

Inledning

Med anledning av planerad exploatering inom fastigheten Gammelstaden 6:6, Nederluleå socken, Luleå kommun i Norrbottens län, Västerbotten, har Riksantikvarieämbetet, avdelningen för arkeologiska undersökningar, UV Mitt, på länsstyrelsens uppdrag genomfört en arkeologisk undersökning (fig. 1). Denna genomfördes i oktober 2001, i samarbete med Norrbottens museum.

Ansvarig för undersökningen var Mathias Bäck (UV Bergslagen) som också sammanställt rapporten. Biträdande projektledare var Katalin Schmidt-Sabo (UV Syd). Från Norrbottens museum deltog arkeologerna Lars Backman, Åsa Lindgren och Anja Vrede. Tolkningen av ¹⁴C-värdena har utarbetats tillsammans med Ulf Strucke (UV Mitt).

Uppdragsgivare var Friluftsmuseet Hägnan, Luleå kommun genom Kaj Bergman.

Målsättning

Syftet med den arkeologiska undersökningen var att ta bort och dokumentera de påträffade lämningarna inom exploateringsområdet på ett sådant sätt att så mycket kunskap som möjligt skulle kunna utvinnas från dem. Fyndmaterialet förväntades bli sparsamt. En noggrann stratigrafisk undersökning av de påträffade brand- kultur- och raseringslagren ansågs därför nödvändig för att kunna belysa vad byggnaderna har använts till (funktion), hur gamla de kan vara och hur länge de har varit i bruk (datering, varaktighet). Det var också angeläget att få en datering av det äldsta eldpåverkade lagret som kan ha avsatts i samband med de tidigaste aktiviteterna på platsen, samt att försöka definiera vilka aktiviteter som företagits inne i byggnader respektive utomhus.

Viktigt i sammanhanget var också att relatera undersökningsresultatet till de tidigare undersökta konstruktionerna och de synliga lämningarna i närområdet, för att därigenom göra både prästgårdens och kungsgårdens bebyggelse mer förståelig.

Det antikvariska syftet var att undersöka och dokumentera konstruktioner, anläggningar, fyndmaterial och lager inom undersökningsområdet, samt att fastställa den inbördes stratigrafin mellan byggnader och lager, med syfte att klargöra lämningarnas datering, funktion och kronologi.

Det vetenskapliga syftet var att söka klarhet i de olika tidsperiodernas/händelsernas inverkan på platsen. Det ansågs angeläget att få grepp om bebyggelsestrukturen för både den äldre och den yngre prästgården. Undersökningsresultatet skulle kunna bidra till diskussionen om hur byggnaderna för respektive gård har varit disponerade och rumsligt organiserade. Även prästgårdarnas status och position i det samtida samhället skulle kunna belysas. I förlängningen kan resultaten sättas in i ett forskningssammanhang där Norrbottens bebyggelse och kolonisering diskuteras.

Undersökningens förutsättningar

Bakgrunden till undersökningen är Friluftsmuseet Hägnans i Gammelstaden ansökan om tillstånd att uppföra byggnader på vardera sida om en befintlig byggnad på Alviksgården. De båda aktuella exploateringsytorna, den i norr på ca 80 m² och den i söder om ca 110 m², ligger inom den kända fornlämningen RAÄ 593 som rubriceras som ”gårdstomt”, syftande på den forna prästgården som är belagd i skriftliga källor från år 1374. Inom det s.k. prästbordet finns en stor mängd synliga lämningar i form av spisorösen, stenar och markformationer. På 1960-talet utfördes här flera större undersökningar och vid senare tillfällen har man försökt lokalisera de äldre schakten, men det har svårligen låtit sig göra (Wallerström 1996). Bland annat antogs att ett av schakten skulle ha berört delar av det nu aktuella exploateringsområdet. Detta kunde inte styrkas vid förundersökningen men väl vid undersökningsskedet. År 1985 genomfördes en mindre undersökning strax söder om det här aktuella området i fastigheten Gammelstaden 6:1 (Pettersson 1986).

Den arkeologiska förundersökningen genomfördes i juni 2000. Då avtorvades 35 m² respektive 45 m² av de nu aktuella undersökningssytorna och förmodade byggnadslämningar som tidigare inte varit kända konstaterades (Beronius Jörpeland 2000). En möjlig mindre husgrund var belägen i det norra schaktet (schakt 1) medan två husgrunder, en tydlig och en mera svårbedömd, påträffades i det södra (schakt 2). Bebyggelseämningarna utmärktes av syllstenar och lagerskiljen i stratigrafien. I övrigt var lagerstrukturen i schakten likartad och kulturjorden utgjordes i huvudsak av, tillväxthorisonter, brand- och raseringslager, vars sammanlagda mäktighet varierade mellan 0,15 och 0,30 meter. Lagren var tunna och svåravgränsade, förutom ett tydligt brandlager som avtecknade sig strax ovan steril undergrund, samt ett raseringslager med riklig förekomst av tegelkross. Det mycket sparsamma fyndmaterialet pekade på en datering till, i huvudsak 1600–1700-tal. Den svårbedömda husgrunden i schakt 2 låg stratigrafiskt på en lägre och följaktligen äldre nivå, vilket föranledde en hypotes om ett eventuellt medeltida ursprung för denna anläggning. Ingen av byggnaderna i schakten var synliga ovan jord. Eftersom man vid förundersökningen endast schaktade av ungefär hälften av den totala exploateringsytan på bortåt 200 m², var det inför den särskilda undersökningen inte uteslutet att fler byggnadslämningar kunde finnas dolda under mark i de ännu orörda delarna av undersökningssområdet.

Eftersom uppdragsgivaren hade begränsade ekonomiska möjligheter att bekosta undersökningen, reviderades en ursprunglig undersökningsplan. Revideringen innebar att den drygt 200 m² stora exploateringsytan inte skulle komma att intensivundersökas i sin helhet. Följderna av detta blev att de områden av exploateringsytan som vid förundersökningen bedömdes vara påverkade av moderna nedgrävningar, ca 35 m² i södra schaktets (2) norra del respektive ca 15 m² i det norra schaktet (1), avbanades men dokumenteras i övrigt endast översiktligt. Resterande 150 m² totalundersöktes. Konsekvenserna av detta förfarings sätt visade sig vara mindre allvarliga än först befarat då dessa områden i huvudsak omfattade omgrävda lager i 1969-års schakt. Vi kan alltså räkna med att informationsbortfallet utifrån denna prioritering är mycket litet.

Friluftsmuseet Hägnan ligger på mark som har tillhört Luleå prästgård. Ett kapell i Luleå omnämns redan år 1339 och 1374 omtalas prästgården, vilket innebär att Luleå senast vid denna tid var egen församling med kyrka. Ett kapell kunde nämligen inte äga jord, således inte heller ha prästgård (Wallerström 1995:92). Det är rimligt att anta att kyrkan på 1300-talet legat i närheten av den forna prästgården. Vid 1400-talets slut eller kring 1500 uppfördes en stor stenkyrka och en kyrkostad ca 500 meter sydväst om prästgården, på en liten kulle som ännu på 1000-talet var en liten ö i den stora fjärden som formades där Luleälven mynnade ut i havet. Prästgården övergick till att bli kungsgård mellan åren 1558–1563, för att därefter åter bli prästgård. Från år 1588 finns en uppgift om att prästgården brann ned. Den återuppbyggdes dock några decennier senare, men det är inte klarlagt vilka byggnader på platsen som konstituerade den äldre prästgården, vilka byggnader som brann och om det skedde förändringar på gården under tiden den fungerade som kungsgård. Ansträngningar har gjorts att utifrån 1960-talets undersökningar skapa en samlad bild av lämningarna och resultatet hittills pekar på att byggnads lämningarna kring Alviksgården med all sannolikhet är identiska med delar av den forna präst- och kungsgården. Många av byggnaderna som undersöktes hade varit med om branden år 1588 (Wallerström 1996). En rektifiering av det äldre kartmaterialet (kartor från år 1645, 1686, 1737 och 1839–46) mot Ekonomiska kartan, de äldre schakten från 1960-talet samt de förundersökta ytorna torde vara av yttersta vikt för att förstå lämningarnas rumsliga utbredning på platsen.

I samband med ett avhandlingsarbete om Norrbottens medeltida bebyggelse har analyser genomförts av pollen från Mattisbergsmynnen, ca en kilometer norr om prästgården. Dessa har visat att en jordbruksexpansion skedde i området redan under 1200-talet. Märkbart var också att denna följdes av ett ökat betestryck på 1400- och 1500-talet. Tydliga spår efter jordbruksidkande aktiviteter på andra platser i Norrbottens kustområden kan beläggas först lite senare, från 1300-talet och framåt (Segerström 1995:8, 17, 23). Det har diskuterats om den svenska kungamakten och kyrkan har haft en drivande roll i etableringen av en medeltida bofast jordbruksidkande befolkning i Norrbotten och man talar i termer av ”den svenska kolonisationen” och olika ”maktetableringsstrategier”. Många verksamheter förutom jordbruket, t.ex. handel och varuutbyte, hantverk, jakt och fiske i stor skala kom nämligen under kyrkans och kungamaktens överinseende och de skriftliga källorna omtalar tvister om privilegier och rättigheter. Luleå Gammelstad anses tidigt ha fått centrala funktioner i samband med den medeltida kolonisationen, eftersom det blev sockencentrum. Vid 1500-talets mitt omfattade socknen 47 byar med sammanlagt 413 hemman (Wallerström 1995). Sockencentra fungerade som ett slags motsvarigheter till städerna, de var sociala knutpunkter, ofta med marknadsplats och administrativa funktioner (Vikström 1992:23). Luleå har varit den svenska kungamaktens och kyrkans viktigaste utpost i norr (Wallerström 1995:284). Platsen för prästgården i Gammelstad har således hög antikvarisk och vetenskaplig dignitet. Den bedöms som mycket komplex, både vad gäller funktion och kronologi.

Vi har indicier inom undersökningsområdet på i stort sett alla de fem skilda tidsperioderna/händelserna som i nuläget är kända för Gammelstaden:

1. Det äldsta brandlagret kan härröra från de tidigaste jordbruksaktiviteterna på platsen.
2. Byggnader från medeltiden kan höra till den äldre prästgården,
3. Eventuellt kan lämningar från 1500-talets mitt kopplas till tiden för kungsgården.
4. Raseringslager med tegelkross kan ha orsakats av branden år 1588.
5. Byggnadslämningar från 1600–1700-talen ska sannolikt knytas till den nyuppförda prästgården som byggdes upp vid 1600-talets början.

Metod

Inledningsvis avtorvades med maskin, de delar av undersökningsområdet som inte berördes vid förundersökningen, totalt ca 110 m². Efter maskinavtorvning rensades hela ytan med skärslöv. Handrensningen koncentrerades till de ca 150 m² som skulle komma att totalundersökas. Kulturlager och konstruktioner handgrävdes enligt stratigrafisk metod där olika lager och konstruktioner framtoogs och dokumenterades i sin helhet. Syftet med detta var att säkra de olika tidsperioderna/händelserna som vi från förundersökningen hade belägg för inom undersökningsområdet. Fynd, inklusive djurben, samlades in från lager och anläggningar och registrerades därefter i ett databashanteringsprogram (Access).

Dokumentationen av schakt, lager, anläggningar och fynd registrerades digitalt i Riksantikvarieämbetets fältdokumentationssystem, *INTRASIS-GIS*. Den digitala dokumentationen från förundersökningen har använts i arbetet med denna rapport.

Den stratigrafiska analysen har genomförts i Arc View och matrisprogrammet Arc Ed (Harris matrix).

Provtagning för *makroanalys* skedde endast efter bedömning och behov då tolkade kontext antogs kunna innehålla makromaterial, detta gällde särskilt husgrunder och avsatta lager. *Osteologiskt material* förekom sparsamt, men befintligt material samlades in för att kunna artbestämma djur och eventuellt fisk. Detta gjordes i syfte att kunna diskutera konsumtion, matkultur och eventuellt matproduktion. Provtagning för *¹⁴C-datering* har skett efter noggrann bedömning av behov från tolkade kontext, särskilt då det förelåg stort hopp om att kunna datera byggnader och lager. Ett urval av de bäst representativa proven, med låg egenålder har sedan valts ut för analys. De prover som analyserats härrör från de äldre kontexterna i undersökningsområdet. Vägledande i urvalet har varit preliminära dateringar utifrån kontextbundet fyndmaterial. Två anledningar ligger till grund för detta förfarande. Dels görs det i syfte att datera de första aktiviteterna på platsen, dels för att minimera riskerna för att perioder som är besvärliga att datera med ¹⁴C-metod analyseras.

En analys av de äldre lantmäteriakterna genomförs i steg två av rapportarbetet, som ett led i sammanställningen av den nuvarande arkeologiska och historiska kunskapen om prästgården i Gammelstaden. I ana-

lysen ingår rektifiering av det äldre kartmaterialet med moderna kartor, samt att göra en landskapsöversikt med syftet att klargöra förändringarna över tiden inom prästbordet vad gäller markanvändning och bebyggelse. Möjligen kan man via äldre marknamn lokalisera den kyrka som omtalas på 1300-talet och som förutsätts ha legat i prästgårdens närhet.

En kartering och inventering av synliga lämningar, markformationer och rekonstruerade husgrunder inom prästgårdens område påbörjades vid förundersökningen (alla iakttagelser mättes in digitalt). Denna kompletterades vid den arkeologiska undersökningen i syfte att bygga upp en helhetsbild där undersökningens resultat och ny kunskap sätts in i ett övergripande sammanhang, där prästgårdens hela närområde tas i beaktande (fig. 2).

Tillvaratagna fynd har tvättats och registreras. Recent material har kasserats efter registrering. Fynden kommer efter analys i Stockholm att förvaras på Norrbottens museum i avvaktan på fyndfördelning.

Resultat

Inledning

Undersökningen genomfördes under perioden 11–26 oktober 2001, vilket egentligen är i senaste laget för en arkeologisk undersökning i Norrbotten. Detta skulle komma att visa sig under senare delen av undersökningen. Arbetet förlöpte enligt ovan anlagda plan. Efter rensning av de båda uppschaktade ytorna koncentrerades först arbetsinsatsen på det norra schaktet, schakt 1. Redan efter någon dags arbete fanns dock tillräckligt med information från detta schakt för att kunna ta ett beslut om att prioritera arbetet med det södra schaktet, här benämnt schakt 2. Arbetslagets samlade grävkraft koncentrerades hädanefter på undersökningen och dokumentationen av lämningarna i schakt 2. Arbetet förlöpte väl tills marken en morgon hade frusit ca 4–5 centimeter ner. Från denna tidpunkt blev det nödvändigt att med presenningar och byggfläktar upprätthålla en grävbar jordtemperatur. Uppvärmningen av marken fungerade i stort tillfyllest men dagstemperaturen var tyvärr sådan att delar av de äldsta lagren fick lyftas i frusna kakor. Detta innebär att alla nyanser i de äldre lagerhorisonterna inte kunde dokumenteras tillfredsställande. Arbetsmoralen var dock mycket god varför det var möjligt att avsluta fältarbete vid utsatt tid.

Redovisningen är upplagd enligt följande: först ges en allmän beskrivning av schakten vilken också innefattar preliminära slutsatser om fornlämningens art och status. Därefter ges en kort beskrivning av lagerbilden i undersökningsområdet (se även bilaga 1). Detsamma görs för anläggningar och fyndmaterial. Syftet med detta förfarande är att försöka presentera en helhet och inte en konstruerad tvådelad fornlämning utifrån de två schakten med en stående byggnad emellan, vilket ju endast är ett resultat av arbetsföretagets planering.

Schakt 1

Schaktet omfattade totalt en yta om 63 m² (fig. 3). Kulturlagrets sammanlagda tjocklek uppgick till, som mest, ca 0,15 meter. Över större delen av den undersökta ytan var dock inte kulturlagertjockleken mer än ca 0,05

meter. I schaktets sydvästra hörn fanns inga spår av kulturlager. Huruvida det inte funnits några avsatta lager i denna del eller om eventuellt förefintliga sådana försvunnit tidigare går ej att avgöra. Den stratigrafiska bilden i övrigt var mycket okomplicerad. Under grästorven framkom, fläckvis, ett gråvitt rent mjälalager (ej inmätt då det bedömdes som recent). Under detta fanns ett sandblandat humuslager (783) som fläckvis sträckte sig över hela schaktets yta utom i den skadade sydvästra delen. Lagrets utbredning överensstämde med de delar där sten förekom. Kulturlagrets karaktär av torrt, grusigt material liknade närmast en öppen markyta eller den marktyp man kan se under byggnader som står på hörnstolpar eller plintar. Fynd förekom endast sporadiskt och utgjordes i huvudsak av spik. En skärva fajans (F78) antyder en äldsta datering av lagret till 1700-talets senare del. Förutom det fåtaliga fyndmaterialet fanns mindre mängder sot/kol samt tegelkross spritt utan struktur över ytan. Kontexten bör tolkas som en långsamt tillväxt växthorisont. Under detta lager, med närmast identisk utbredning i plan, fanns ett något mer sot/kolbemängt grus- och sandblandat humuslager (1082). Det är rimligt att tolka detta som en avbränningshorisont. Inget fyndmaterial påträffades i detta lager. Mellan lager 1082 och den orörda marknivån som utgjordes av mo fanns ett tunt infiltrationslager.

Ingen entydig konstruktion eller anläggning kunde konstateras i detta schakt. Resultatet av den utvidgade undersökningsytan motsäger dock inte den vid förundersökningen antagna byggnaden i den norra delen av schaktet. Det måste emellertid betonas att avsättningen av kulturlager och fyndmaterial antyder att det rör sig om en extensivt utnyttjad byggnad, som t.ex. en ria eller liknande.

Schakt 2

Schaktet omfattade en yta om ca 120 m² (fig. 3). Den norra delen var ”störd” av sökschakt respektive undersökningsschakt UoM (undersökningsområde M), från grävningens verksamhet 1969 (se Wallerström 1996). Dessa schakt har delat den frilagda exploateringsytan i två separata delar utan möjlighet att fysiskt knyta kontexter till varandra.

Kulturlagerbilden var även i detta schakt tämligen okomplicerad. Grästorv och där under fläckvis förekommande gråvit mjäla fanns i detta schakt precis som i schakt 1. Över större delen av undersökningsområdet fanns därunder ett brunt halmlager (1035). Detta lager tillhör den nutida verksamheten på platsen då det delvis överlagrar de igenlagda schakten från undersökningen 1969. De verksamheter som dessa lager representerar kan betraktas som sentida aktivitet och kommer inte att beröras vidare.

Under halmlagret fanns ett sandblandat, hårt packat humuslager (1435, 1562, 1611, 1649, 1875) som fläckvis täckte hela undersökningsområdet. Detta (dessa) lager var melerade och innehöll infiltration från både ovanför och under liggande lager. Lagret var (speciellt i den norra delen) mycket kompakterat, och gav intryck av att man trampat omkring mycket på ytan. Under lager 1435, i den sydvästra delen av undersökningsområdet, påträffades en nedgrävning (1732) med en fyllning av ovanliggande lager. Noterbart är att det hårt packade humuslagret respekterade den förmodade sällstensraden som löpte tvärs genom schaktet i närmast nord-

sydlig riktning. De här omtalade lagren representerar sannolikt en öppet liggande, markberedd yta efter rasing av en tidigare byggnad på platsen.

Lager 1514 var ett homogent tegelflislager som sträckte sig utefter större delen av schaktets västra sida. Förutom tegelkross fanns inslag av kol och sand i lagret. Lagret, som var ca 0,03–0,05 meter tjockt i den norra delen tunnade successivt ut mot söder där det endast var någon centimeter tjockt. Teglet var av dålig kvalitet och delvis sekundärbränt. I den södra änden av schaktet och delvis överlagrat av tegellagret påträffades en mindre fläck brunsvart, sandig silt (1703) vilken fyllde upp en svacka i marken. Lagret bestod av förhållandevis mycket kol. I sänkan och lagret fanns ett flertal stenar i storleksordningen 0,05–0,2 meter. Möjligen har lagret haft funktionen att jämna ut markytan. Detsamma kan sägas om närmast underliggande lager (1764) vilket var en mindre fläck bestående av sand. Lagren 1703 och 1764 fyllde ut svackor i ett därunder liggande sand/siltlager (1934) vilket täckte hela den södra delen av schaktet. I detta, sannolikt avsatta, lager fanns dessutom inslag av kol, tegel och småsten. Lagret var bitvis mycket tunt. Något äldre eller samtida är lagren 2781, 2870 och 3915 vilka påträffades i de västra och norra delarna av undersökningsområdet. Lagre(t)n bestod i huvudsak av sandig, grusig humus med inslag av kol och tegelkross. Lager 2870 hade ungefär samma utsträckning som det ovanliggande tegellagret (1514). Gränsen till underliggande, likartade lager var mycket svår att avgöra. Detta underlättades inte av att tjälen nu hade trängt ca 4 centimeter ner i marken och att lagren släppte i sjök (fig. 4). Under lager 2781 och 2870 fanns, över den centrala delen av undersökningsområdet, ett mycket likartat grus- och sandblandat humuslager (2790) som endast kunde skiljas från de ovanliggande enheterna genom en nyansskiftning i färg. Lagret hade en tydlig stratigrafisk relation till flertalet stenar i området i och med att det låg upp emot, och delvis täckte dessa. Lagrets utbredning sammanföll även i stort med stenarnas förekomst i schaktet. Möjligen representerar det en långsam kulturell avsättning i kombination med naturlig tillväxt av organiskt material. Lager 3982 var en långsmal strimma grå sand/grus i den isolerade norra delen av schaktet. Sannolikt markerar detta lager en vägglinje i form av en droppränna. De senast beskrivna lagren representerar troligen bruksytan, d.v.s. lager som avsatts under byggnadens levnad och strax därefter.

I stort sett samtliga stenkonstruktioner i schakt 2 torde härröra från samma tid. I det närmaste alla stenar var också stratigrafiskt äldre än lager 2790 då de mer eller mindre överlagrades av detta lager. På vissa stenar fanns dock, mellan 2790 och stenen, rester efter ett brandlager. Lager 3948 var en liten fläck av hårt packad, sandig humus i den isolerade norra delen av undersökningsområdet. Lagret (liksom flera andra kontexter) följde en liten förhöjning i marken. Möjligen kan 3948 tolkas som en del av ett byggnationslager. Lager 5875 var en del av en ränna i nord-sydlig riktning vilken torde ha haft ett funktionellt samband med stocken 5850. I botten av rännan låg tre jämnstora stenar med lika stort avstånd sinsemellan. Möjligen skall rännan tolkas som en konstruktionsdetalj i form av en väggränna för en syllstock. I den norra delen av det större området med bevarade kulturlager påträffades ett hårt, komprime-

rat, sandigt/grusigt humuslager (4385) vars färg och karaktär skiftade något över ytan. Lagret som eventuellt representerar en golvnivå fanns i huvudsak öster om en tydlig stenkoncentration i nord-sydlig riktning.

Lagren 5949, 6070, 6110, utgjorde sannolikt funktionellt *en* stratigrafisk enhet. Lagret som i princip täckte hela schakt 2, var heterogent och bestående av grusig/sandig silt med fläckar av mindre grusbemängd humus. Marktemperaturen vid undersökningstillfället försvårade effektivt en noggrannare stratigrafisk uppdelning av dessa kontexter. Detta (dessa) lager representerar sannolikt en tillväxthorisont och överlagrade den äldsta brandhorisonten i undersökningsområdet.

Under stora yttäckande lager 5949, 6070, 6110, påträffades på olika ställen i undersökningsområdet rester av mer eller mindre bränt trä. De stratigrafiska enheterna 5850, 5860 bestod av delar av obränt trä som sannolikt representerar en senare byggnad. Lagret hade den för förmultnat, men inte helt upplöst, trä typiska rödbruna färgen och karaktären. 5850 var en stock som låg i en öst-västlig ränna. Vi anar bilden av en byggnad vars yttre konstruktion utgörs av syllstockar nedgrävda i en ränna. Denna byggnadsteknik är dokumenterad åtminstone ner i vikingatid (Mälardalen). Stratigrafisk enhet 5860 utgjorde rester av ett förmultnat plankgolv strax norr om 5850. Detta leder till slutsatsen att den antagna byggnaden har sträckt sig norrut från stocken 5850. Lager 5971 var en liten klack hårt packad, grusig humus direkt under 3948. Lagrets funktion är osäker men det representerar möjligen en yta mellan två byggnader. Samma stratigrafiska position i den södra delen av schaktet hade de brända träresterna 6133, 6160. Dessa utgjordes av förkolnade och fragmenterade stockar eller plankor i nord-sydlig respektive öst-västlig riktning. De senast beskrivna konstruktionsresterna i form av bränt eller obränt trä låg stratigrafiskt i ett brandlager (6008, 6035) som täckte större delen av undersökningsområdet.

Inte heller i detta schakt fanns några tydliga konstruktioner. Vissa strukturer kunde dock urskiljas. Kriterierna för dessa var:

- Koncentrationer av sten i vissa stråk i schaktet, vilka har tolkats som vägglinjer.
- Tydliga, återkommande lagerskiljen i vissa delar av undersökningsområdet. Dessa är med all sannolikhet ett resultat av att någon fysisk konstruktion (t.ex. en vägg på syllstenar) funnits på platsen.
- Fragment av rännor och bränt eller obränt trävirke som sammanfaller med riktningarna för stenrader och lagerskiljen.
- Fynden kan i fråga om spridningsbild grovt sägas sammanfalla med ovan antydda fysiska skiljelinjer i området.
- Sammanfattningsvis kan sägas att en eller två förmodade ekonomibyggnader har stått i området som omfattas av schakt 2.

Stratigrafi

Den generella lagerbilden kan sägas vara tämligen okomplicerad. Den torra genomsläppliga momarken har effektivt motverkat bevarandet av organiskt material i undersökningsområdet. Kulturlagren utgjordes i huvudsak av, i varierande grad, grusig-sandig-siltig humus. Närmast den orörda mon fanns i bägge schakten en mer eller mindre heltäckande brandhorisont. Denna utgjordes av ett tunt sot- och kolbemängt grusigt

lager. Omfattningen av detta lager var så ringa att det inte förbehållslöst kan tydas som rester efter en nedbrunnen byggnad. Naturligtvis är det möjligt att man har rensat upp efter en eventuell brand och i samband med detta tagit tillvara det mesta av det material som kunnat återanvändas på något sätt. En lika trolig tolkning är att det brända lagret representerar en avbränningshorisont före etablering i området. För den senare tesen talar att ett liknande brandlager har iakttagits vid en undersökning år 1985 (Pettersson 1986), söder om det här aktuella exploateringsområdet.

I den västra delen av schakt 2 fanns ett större tegelflislager (1514) vilket möjligen skulle kunna tolkas som raseringsmassor från en byggnad. Lagrets innehåll var dock så homogent (avsaknad av byggnadsdetaljer i form av spik, märlor, trä, m.m.) att det snarare torde betraktas som ett medvetet påfört utjämningslager. Lagret respekterar visserligen en, rakt igenom den stratigrafiska sekvensen, återkommande gräns och kan därför ha haft en funktion t.ex. som en aktivitetsyta (gårdsplan?). Det var dock under rådande omständigheter i övrigt närmaste omöjligt att isolera tydliga aktivitetsytor inom det undersökta området.

Kulturlagertjockleken varierade mellan ca 0,10 och 0,25 meter (fig. 5) Generellt kan sägas att det södra schaktet (schakt 2) uppvisade en mer omfattande kulturlagertillväxt och därmed också en mer komplex stratigrafisk bild.

Karteringen

I samband med den arkeologiska undersökningen gjordes även en kartering av synliga lämningar i markytan. Denna redovisas på situationsplanen (fig. 2). Resultatet av denna kartering kommer att analyseras i samband med den mer övergripande analysen i den vetenskapliga bearbetningen. Som framgår av kartbilden finns stenkonzentrationer väster och sydöst om undersökningsområdet. Vad dessa representerar är i ljuset av den första kartanalysen svårt att säga då närområdet runt Hägnan förefaller vara beläget på tidigare ängs- och åkermark (fig. 6 och 7). Det kan i alla fall konstateras att delar av de karterade stenmaterialet kan representera ytterligare byggnader i området. Förutom sten i markytan dokumenterades även en äldre fas av den nuvarande vägen som binder samman centrala Gammelstaden med prästgården.

Anläggningar

Som framgått av ovanstående redogörelse från de bägge schakten fanns inom undersökningsområdet mycket få tydliga anläggningar eller konstruktioner.

I schakt 1 kunde ett antal större stenar möjligen representera syllstenar till en på plintar stående ekonomibyggnad (fig. 3). Grunden var fragmentarisk och undersökningsområdet tangerade endast en liten del av en sådan hypotetisk byggnad varför tolkningen får anses osäker. Avsaknaden av någon form av uppvärmningsanordning utgör argument för att det rör sig om en ekonomibyggnad och inte ett bostadshus.

Det större schakt 2 gav mer stöd åt tesen att det faktiskt har stått enklare byggnader på platsen. Detta hänger dels samman med den mer komplexa stratigrafin, dels med det faktum att schaktets storlek medgav möj-

ligheter att se större strukturella drag i de bevarade arkeologiska lämningarna. Två alternativa tolkningar har utkristalliserats under analysarbetet. Antingen har vi en situation där den norra, genom 1969-års undersökningar isolerade, delen av schaktet har berört en mindre byggnad. Denna har i förekommande fall sannolikt haft en nedgrävd syll i form av en stock liggande på sten i ett dike. Exempel på detta byggnadssätt finns t.ex. i Uppsala (Anund 2001). Söder därom har det funnits en större byggnad med långsidan i nord-sydlig riktning (fig. 8 och 9). Denna har troligen varit konstruerad på ett liknande sätt som byggnaden i schakt 1, d.v.s. en träbyggnad på en enkel stensyll, eventuellt med hörnplintar. En alternativ tolkning till de två byggnaderna är en scen där vi har att göra med *en* större byggnad i nord-sydlig riktning. Tolkningen i detta fall försvåras av att den södra respektive norra delen av undersökningsområdet inte kunnat knytas stratigrafiskt eftersom området klippts av 1969-års schakt.

Förutom dessa antagna byggnader påträffades endast ett fåtal andra konstruktioner. Ett par flacka gropar i schaktets södra del hänger sannolikt ihop med syllstensraden till den större byggnaden som omtalats ovan. Nämnvärt är annars endast de förkolnade träresterna (6133 och 6160) vilka understryker tesen om byggnadens placering inom undersökningsområdet. Detsamma kan sägas gälla de delvis brända träresterna (5850 och 5860) i den norra delen av schaktet.

Fyndmaterialet

Det tillvaratagna fyndmaterialet är registrerat på 97 fyndposter och omfattar totalt 368 föremål. Av dessa har en del kasserats efter registrering. Det rör sig om kategorierna träddragen spik, taggråd och tegel.

Den horisontella spridningen av föremål kan sammanfattas som följer. *Schakt 1* gav ett mycket litet och karaktärslost fyndmaterial som i huvudsak bestod av tegelkross och spik. Ett par skärvor av yngre rödgods (BII:4) utan diagnostiska element kan dateras till 1800-talet. I övrigt påträffades inget daterande fyndmaterial. Den helt övervägande delen av fyndmaterialet härrör således från *schakt 2*. Här kan snabbt konstateras att fynden i huvudsak återfanns i de sand- och grusblandade humuslagren 1562, 1875, 2790, 2870, 6070 och 6110. Fynden var koncentrerade till området strax öster respektive väster om den nord-sydliga syllstensraden i den västra delen av schaktet samt i det sydvästra hörnet av undersökningsområdet.

Det enskilda lager som innehöll mest fynd var dock det relativt ytomspännande tegelflislagret 1514. Det daterande fyndmaterialet från detta lager omfattar en lång tidsperiod från 1400-talets början till åtminstone 1600-talets mitt. Detta antyder en mycket bestående struktur, alternativt att lagret förts till platsen och därför består av både primärt och sekundärt avsatt material. Lagerkomplexet 1435, 1562, 1875 uppvisar en kronologiskt ännu större spännvidd, från senmedeltid till 1700-talets slut. Lagren 2870 respektive 2790 förefaller mer slutna i sitt kronologiska innehåll. Dateringar till 1600-talets mitt motsägs totalt sett inte inom de stratigrafiska enheterna. Lagren 6070 och 6110 innehöll som enda klart daterande föremålskategori importerat stengods, vilket kan föras till perioden ca 1400–1450. Dessa lager är också de enda volymmässigt större enheter där

det inte förekommer fragment av fönsterglas. En viss inblandning av senare material fanns dock i lager 6110.

Av de få daterande fynden kan nämnas en kritpipa från industrierna i Gouda, Holland. Denna kan, utifrån stämplat på klacken föreställande Goudas vapen, dateras till tiden efter 1740 då denna markering började användas i samband med att en kvalitetsmärkning infördes (Åkerhagen 1985:14).

Den relativt sett ringa mängden keramik uppvisar en anmärkningsvärd fördelning mellan olika godstyper. Räknat i antal kärl finns mellan fem och sju stycken (ca 60 %) s.k. yngre rödgodskärl (BII:4), tre stycken (ca 30%) utgörs av importerad nordtyskt (och eventuellt rhenländskt) stengods, medan en skärva fajans (DI:1) representerar ett fat. Den kronologiska spännvidden i detta material ligger i intervallet ca 1400–1800-talets slut.

En mycket liten men tunn glasskärva härrör sannolikt från ett passglas. Fragmentet är för litet för att närmare klassificera eller datera typen, men glasmassans karaktär och glastypens allmänna datering innebär att en datering till 1600-talets första hälft är rimlig att anta för detta kärl.

Provtagning

Sex ^{14}C -prover togs vid undersökningstillfället. Av dessa kom tre att analyseras. Urvalet grundar sig på den matris som upprättats i samband med den stratigrafiska analysen. De prover som valts ut härrör från de äldsta delarna i den stratigrafiska sekvensen i schakt 2. Anledningen till detta val är att försöka maximera investeringen i ^{14}C -analysen. ^{14}C -kurvan visar att precisionen och möjligheterna att erhålla ett relevant dateringsbidrag i förhållande till övrigt dateringsunderlag, i detta fall ej är motiverat för perioden efter 1600-talet. Fyndmaterialets preliminära datering har här fått vara vägledande för urvalet av analysprover. Urvalet har gjorts efter diskussion med Ulf Strucke som även är ansvarig för vedartsanalyserna.

Det osteologiska materialet utgörs av ett mycket litet antal brända och obrända djurben, bestämda till nöt och får (muntlig uppgift Berit Sigvalius, osteolog på UV Mitt). Det bedömdes efter samråd med osteolog att ingen fördjupad analys av det fragmentariska materialet var motiverad i detta fall.

Kulturhistorisk tolkning av ^{14}C -värdena

Av Mathias Bäck och Ulf Strucke

Samtliga ^{14}C -prov som analyserades härrör från schakt 2. I bilaga 6 redovisas dels rådata från ^{14}C -mätningarna, dels en version med bearbetade data där övrigt material av kronologisk relevans från undersökningen medtagits i analysen. Den äldsta ^{14}C -dateringen (en kvist) härrör från den stratigrafiskt äldsta kontexten i schaktet. Denna kontext har bedömts representera en avbränningshorisont. Frågan är om det rör sig om en avbränning inför uppodling av området eller om det har att göra med att byggnader uppförs på platsen? Stengods som påträffats i lager närmast över det ^{14}C -daterade sätter en övre gräns för den naturvetenskapligt daterade kontexten till 1400-talets första årtionden. Utifrån rådata faller

¹⁴C-dateringen i detta fall inom 2 σ -intervallet 1290–1410 (i bearbetad form 1290–1420). Stengodset bör, med frågetecken för brukningstid, dateras till 1400-talets första hälft eller mitt. Om vi förutsätter att avbränningen av det undersökta området är gjord i syfte att uppföra byggnader på platsen bör denna avbränning ha skett kort före byggstart. En avbränning innebär en ökad tillväxt under det närmast följande året/åren och skulle således, om man väntar något år med att bygga, ha motsatt effekt till den som eftersträvats. Detta resonemang leder till slutsatsen att det är den allra senaste delen av ¹⁴C-värdet som är det relevanta i detta fall. Om syfte med bränningen var att börja odla på platsen utan att några byggplaner fanns, alternativt att byggnaderna fanns med i de ursprungliga planerna, kan etableringen inte fastställas närmare än de ovan angivna 2 σ -intervallet. Lösningen på detta kronologiska problem vore att ta upp en större yta i detta område. Därmed erhåller man också förutsättningar att säga något mer om vad avbränningen representerar. ¹⁴C-värdet från det antagna golvet i den uppförda ekonomibygnaden (6008) antyder en datering till 1400-talets mitt vilket inte motsägs av den stratigrafiska relationen mellan de daterade kontexterna.

Den tredje kontexten som ¹⁴C-daterats utgör en del av en förmultnad stock (5850–5860) i en konstruktion som tolkats som syllränna. Den eventuella byggnaden till vilket stocken hör låg strax norr om den nyss beskrivna, till medeltid daterade, byggnaden. I ett första skede antogs de bägge byggnaderna vara samtida då de föreföll respektera varandra fysiskt. Vår uppfattning är att byggnaden uppfördes någon gång under perioden 1650–1700. Obearbetade ¹⁴C-data gav ett snävt 1 σ -intervall som omfattar tiden 1640–1659 AD. Det måste dock påpekas att 2 σ -intervallet uppvisar en mycket stor kronologisk spännvidd, från 1520–1800. Det knapphändiga fyndmaterialet (i detta fall i form av keramik) från närliggande stratigrafiska horisonter ger en datering till 1600-talets mitt eller andra hälft. Vidare kan vi också konstatera en, i det närmaste total, avsaknad av 1800- och 1900-talskeramik. Tesen att vi rör oss i 1600-talet styrks också av en karta över Luleå stads prästbords ägor som dateras till år 1645, där de närmaste tegarna öster om prästgården visar en yta som ej uppodlats. Genom ett kartöverlägg mellan primärkartan över Gammelstaden och den historiska kartan från år 1645 kan vi konstatera att de påträffade byggnaderna är lokaliserade till just denna ej uppodlade yta. Indicierna är givetvis svaga men i nuläget utesluter det inte den framförda hypotesen.

Utvärdering

Sammantaget, och i jämförelse med resultaten från tidigare undersökningar i området, var de fysiska lämningarna från denna undersökning vaga och svårtolkade. Från undersökningarna 1968–1969 respektive 1985 redovisas otvetydiga husgrunder, i flera fall med väl bevarade spisrösen (jfr Pettersson 1986 och Wallerström 1996). I större delen av schakt UoM från 1969 fanns spridda stenar på ett liknande sätt som i schakt 2 (2001). Dessa förfaller inte bilda någon tydlig struktur och kommenteras inte heller i den sammanställning av undersökningarna som gjorts av Tomas Wallerström. Är det så att det finns naturligt spridd sten över hela områ-

det och kan vi i så fall verkligen få ihop aktuella lämningar till byggnader?

I det sydöstra hörnet av UoM fanns ett mörkt (sot/kol?) område vilket av Wallerström tolkats som rester efter en eventuell ekonomibyggnad. Denna slutsats överensstämmer väl med resultaten från undersökningen 2001. Det bör dock påpekas att inga klara syllstenar, som skulle kunna komplettera materialet från förundersökningen år 2001 påträffades i denna del av UoM (Wallerström 1996, bild 112). Däremot fanns en mörkfärgad, rännliknande konstruktion som skulle kunna utgöra en förlängning av trävirket 5850, vilket tolkats som en vägglinje. Detta scenario ger mer stöd för teorin att det stått en byggnad i denna del av undersökningsområdet. Ett metodologiskt problem vid byggnadsanalys är att man ofta endast använder stenmaterialet vid uttolkning av byggnader placerade på någon form av stengrund. Detta är en brist i utnyttjandet av det tillgängliga källmaterialet. Återkommande lagerskiljen, trä, rännen, dropprum, fyndmaterialets spridning o.s.v. säger ofta mer om byggnaders form och utbredning än enstaka stenar som kanske representerar någon procent av det ursprungliga syllmaterialet. Genom att använda alla tillgängliga parametrar som fanns tillhands framträder, i det här fallet, återkommande linjer i undersökningsområdet. Syllrännan 5875 har redan nämnts. Vidare fanns i den västra delen av schaktet (2) ett återkommande lagerskilje som sammanföll med den klena men dock urskiljbara ansamling av mindre stenar i samma område. Även ett par brända träbitar (6133/6160) hade samma riktning. Fyndmaterialet var i detta fall inte helt entydigt men en viss koncentration till områden i och strax utanför de antagna vägglinjerna kunde konstateras. Sammantaget ger detta en bild av en sannolik byggnad, belägen med långsidorna i nord-sydlig riktning. En fråga är dock om denna byggnad sträckte sig över hela schaktet eller om den tidigare omtalade väggrännan ingår i en mindre byggnad strax norr om denna (fig. 10). ¹⁴C-dateringen av träet 5850 är så mycket yngre att en samtidighet mellan denna eventuella byggnad och den söder därom liggande byggnaden måste uteslutas. Linjerna i de undersökta stratigrafiska enheterna talar dock för att dessa byggnader respekterar varandra, d.v.s. den äldre byggnaden har sannolikt stått kvar när den yngre uppförs. Att dessa byggnader stått på plats samtidigt innebär dock inte något kronologiskt problem. Från i första hand Dalarna och Jämtland finns nämligen en stor mängd exempel på medeltida ekonomibyggnader som ännu idag finns kvar i landskapet. Det visar träbyggnadskulturens utomordentligt högt stående materialkunskap och hantverksskicklighet. De arkeologiska undersökningarna år 1985, vilka genomfördes strax söder om det aktuella undersökningsområdet, redovisar en likartad stratigrafisk situation som i övriga undersökningar från detta område. Det sot/kollager som iakttagits i schakt från undersökningarna 1968–1969 respektive 2001 fanns också i 1985-års schakt. Detta lager har uppenbarligen haft en mycket stor utbredning då det har påträffats över ett stråk om nästan 100 meter, från UoR (1985) till schakt 1, 2001. Den omfattande utbredningen öppnar för alternativa lösningar till brandlagrets uppkomst. Alla författare har tidigare tolkat brandresterna som spår efter den i skriftliga källor dokumenterade branden i prästgården år 1588. I samtliga fall där detta brandlager påträffats har det legat direkt på orörd mark.

En alternativ tolkning till en vådeld från 1500-talets slut är att det skulle kunna röra sig om en medveten avbränning i samband med uppförandet av byggnader i området eller markberedning på annat sätt. En första kartanalys ger nämligen vid handen att undersökningsområdet ligger på ett gärde i inägomarken sydöst om prästgården utifrån den äldsta kartan från år 1645 (fig. 7). Schakten återfinns invid ett område markerat *NB*, enligt kartans *explicatio* definierat som *Höö af ängen. Mästadels starrängh*. Om kartalken stämmer rör vi oss således i ett område ett stycke utanför den egentliga gårdsbebyggelsen. Detta skulle i så fall styrka tesen att de byggnader som påträffades är av karaktären hölada, förråd eller annan extensivt utnyttjad byggnad. Även den makrobiologiska analysen stöder tesen om att de undersökta byggnaderna legat i en odlingsmiljö och att dessa sannolikt har utnyttjats som t.ex. foderlador.

Kommande arbete

En fördjupad studie av bebyggelse och markutnyttjande utifrån de påträffade lämningarna från undersökningen 2001, förefaller med nuvarande kunskapsnivå inte motiverad. Innan en sådan fördjupad analys kan göras behövs ett sammanställande arbete för att få grepp om bebyggelselämningarnas kronologiska spännvidd och fysiska struktur i området i stort. För att åstadkomma detta krävs som minsta insats att följande görs:

- Sammanställning av befintligt äldre kartmaterial. Sammanställning i detta fall innebär att ett urval lämpliga (representativa för olika tidsperioder) kartor rektifieras så att de kan relateras till senare tiders arkeologiska undersökningar.
- Sammanställning av tillvarataget fyndmaterial från de många små schakt som tagits upp i olika delar av Gammelstaden. Därefter sker en utvärdering av den kronologiska spännvidd utifrån en genomgång av daterande fyndmaterial.
- Sammanställning av ¹⁴C-analyser från undersökningar i Gammelstaden. Dessa kan sedan ställas mot den bild som framträtt genom fyndmaterialet. För att ¹⁴C-resultatens utsagor skall ha någon relevans bör i första hand stratigrafiskt relaterade prover och fyndmaterial utnyttjas.
- Sammanställning av byggnadsindikationer från de många små schakt som tagits upp i olika delar av Gammelstaden.

Delar av *dessa* frågeställningar ingår redan i en planerad genomgång av Gammelstadsmaterial initierad av länsstyrelsen i Norrbotten i samarbete med RAÄ, UV.

Den fördjupade analysen i anslutning till denna undersökning kommer att genomföras i samarbete med personal från Norrbottens museum och presenteras i en artikel i årsboken *Norrbotten*.

Referenser

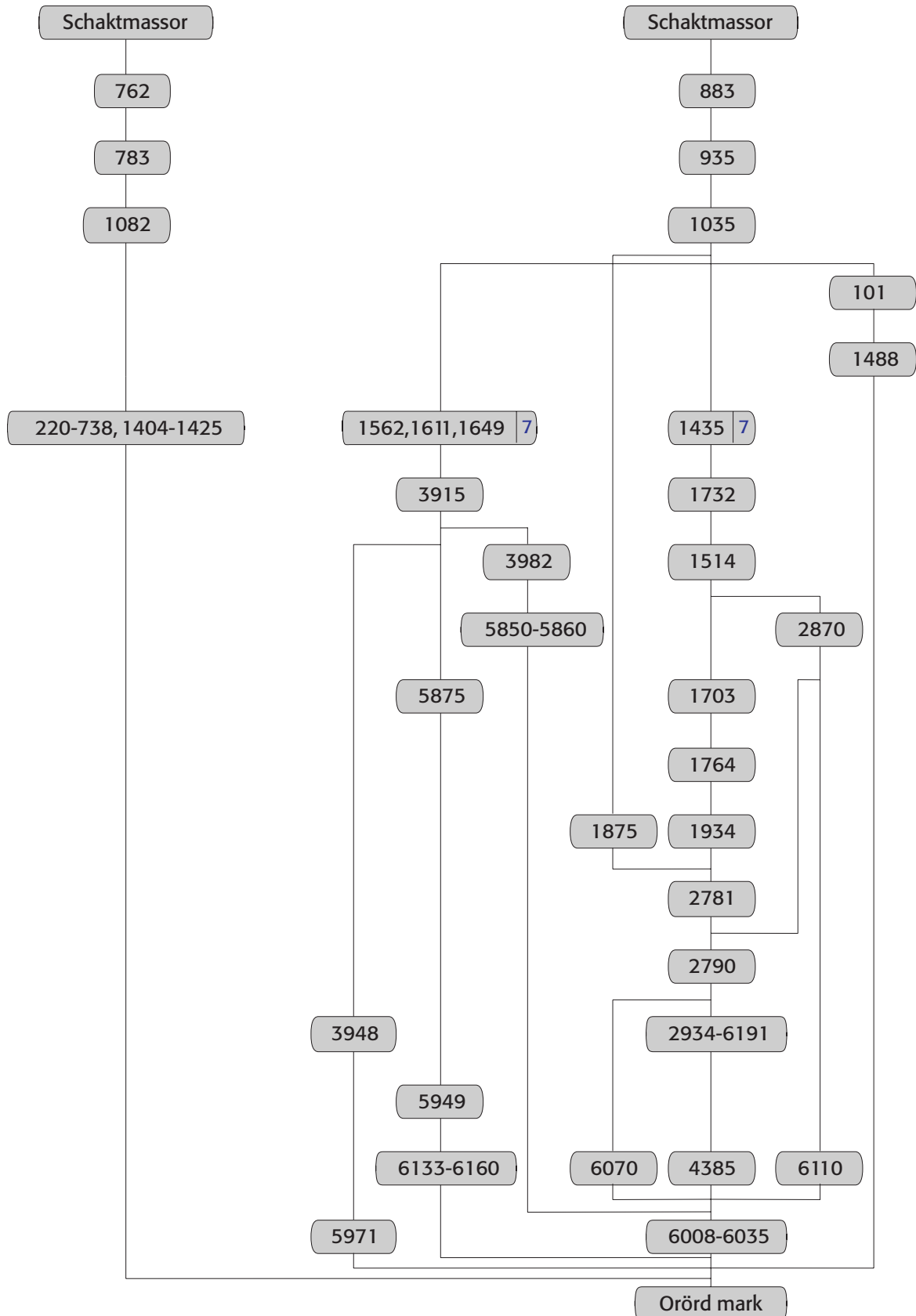
- Anund, J. 2001. *The curses and Possibilities of Wooden Architecture: Domestic Buildings in Medieval Uppsala*. I; Dahmen, B, Gläser, M., Oltmanns, U. & Schindel, S. (eds.), Lübecker Kolloquium zur Stadtarchäologie im Hanseraum III: Der Hausbau. Lübeck 2001. p 635 – 657.
- Berónius Jörpeland, L. 2000. *Nyupptäckta husgrunder på friluftsmuseet Hägnan*. Riksantikvarieämbetet. UV Mitt, rapport 2000:36. Stockholm. Västerbotten, Nederluleå socken, Gammelstaden 6:6, RAÄ 593.
- Lundholm, K & Nyström, M. 1992. *Luleå kommuns historia I. Från istid till 1750*. Luleå 1992.
- Pettersson, M. 1986. Arkeologisk undersökning av byggnadslämningar, odlingsröse och kulturlager. Gamla prästgården, Gammelstad 6:1, Nederluleå socken, Västerbotten, Norrbottens län. Rapport, Norrbottens museum 189/90.
- Wallerström T. 1995. *Norrbotten, Sverige och medeltiden*. Del 1. Lund Studies in Medieval Archaeology 15:1. Stockholm 1995.
- Wallerström T. 1996. Arkeologisk undersökning av bebyggelseämningar, medeltid och nyare tid. G:a Prästgården, Gammelstad 6:1, Nederluleå socken, Västerbotten, Norrbottens län. Rapport Norrbottens museum dnr 1997/0141.
- Åkerhagen, A. 1985. *Kritpipor*.

Administrativa uppgifter

- Riksantikvarieämbetets dnr: 423-2498-2001.
Länsstyrelsens dnr: 220-5714-01.
Projektnummer: 1220375.
Undersökningstid: 11–26 oktober 2001.
Projektgrupp: Riksantikvarieämbetet, UV Mitt: Mathias Bäck (projektledare), Katalin Schmidt-Sabo (bitr. projektledare).
Norrbottens museum: Lars Backman (arkeolog), Åsa Lindgren (arkeolog), Anja Vrede (praktikant).
Underkonsulter: Mätcenter AB, Sundsvall.
Exploateringsyta: 200 m²/löpmeter.
Undersökt yta: 150 m²/löpmeter.
Läge: Ekonomiska kartan, blad 24L 9h, Gammelstaden SV, x 7297,3 y 1786,3.
Koordinatsystem: Lule lokala RT 38 (5 gon O 72 1938).
Koordinater för undersökningsytans sydvästra hörn: x 83 148 y 76 138.
Höjdsystem: RH 00
Dokumentationshandlingar som förvaras i Antikvarisk-topografiska arkivet (ATA), RAÄ, Stockholm: -
Fynd: Fynd med Fnr 1–97 förvaras på Norrbottens museum i avvaktan på ev. fyndfördelning till Statens historiska museum (SHM).

Bilagor

Bilaga 1. Arbetsmatris



Bilaga 2. Kontexttabell

<i>ID</i>	<i>Klass</i>	<i>Underklass</i>
220	Arkeologiskt objekt	Sten
232	Arkeologiskt objekt	Sten
246	Arkeologiskt objekt	Sten
253	Arkeologiskt objekt	Sten
262	Arkeologiskt objekt	Sten
269	Arkeologiskt objekt	Sten
281	Arkeologiskt objekt	Sten
290	Arkeologiskt objekt	Sten
299	Arkeologiskt objekt	Sten
306	Arkeologiskt objekt	Sten
313	Arkeologiskt objekt	Sten
328	Arkeologiskt objekt	Sten
336	Arkeologiskt objekt	Sten
370	Arkeologiskt objekt	Sten
382	Arkeologiskt objekt	Sten
395	Arkeologiskt objekt	Sten
405	Arkeologiskt objekt	Sten
420	Arkeologiskt objekt	Sten
431	Arkeologiskt objekt	Sten
446	Arkeologiskt objekt	Sten
457	Arkeologiskt objekt	Sten
469	Arkeologiskt objekt	Sten
479	Arkeologiskt objekt	Sten
503	Arkeologiskt objekt	Sten
514	Arkeologiskt objekt	Sten
526	Arkeologiskt objekt	Sten
548	Arkeologiskt objekt	Sten
562	Arkeologiskt objekt	Sten
577	Arkeologiskt objekt	Sten
583	Arkeologiskt objekt	Sten
596	Arkeologiskt objekt	Sten
613	Arkeologiskt objekt	Sten
623	Arkeologiskt objekt	Sten
634	Arkeologiskt objekt	Sten
640	Arkeologiskt objekt	Sten
654	Arkeologiskt objekt	Sten
665	Arkeologiskt objekt	Sten
684	Arkeologiskt objekt	Sten
697	Arkeologiskt objekt	Sten
705	Arkeologiskt objekt	Sten
717	Arkeologiskt objekt	Sten
729	Arkeologiskt objekt	Sten
738	Arkeologiskt objekt	Sten
783	Arkeologiskt objekt	Sandblandad humus
1035	Arkeologiskt objekt	Halmlager
1082	Arkeologiskt objekt	Sotig grus- och sandblandad humus
1404	Arkeologiskt objekt	Sten

<i>ID</i>	<i>Klass</i>	<i>Underklass</i>
1416	Arkeologiskt objekt	Sten
1425	Arkeologiskt objekt	Sten
1435	Arkeologiskt objekt	Sandblandad humus
1514	Arkeologiskt objekt	Tegellager
1562	Arkeologiskt objekt	Grus- och sandblandad humus
1611	Arkeologiskt objekt	Grus- och sandblandad humus
1649	Arkeologiskt objekt	Grus- och sandblandad humus
1703	Arkeologiskt objekt	Sotig grus- och sandblandad humus
1732	Arkeologiskt objekt	Nedgrävning
1764	Arkeologiskt objekt	Sand
1875	Arkeologiskt objekt	Sandblandad humus
1934	Arkeologiskt objekt	Sandblandad humus
1991	Arkeologiskt objekt	Sten
2005	Arkeologiskt objekt	Sten
2016	Arkeologiskt objekt	Sten
2028	Arkeologiskt objekt	Sten
2038	Arkeologiskt objekt	Sten
2051	Arkeologiskt objekt	Sten
2065	Arkeologiskt objekt	Sten
2078	Arkeologiskt objekt	Sten
2089	Arkeologiskt objekt	Sten
2100	Arkeologiskt objekt	Sten
2112	Arkeologiskt objekt	Sten
2121	Arkeologiskt objekt	Sten
2135	Arkeologiskt objekt	Sten
2149	Arkeologiskt objekt	Sten
2159	Arkeologiskt objekt	Sten
2168	Arkeologiskt objekt	Sten
2178	Arkeologiskt objekt	Sten
2191	Arkeologiskt objekt	Sten
2205	Arkeologiskt objekt	Sten
2215	Arkeologiskt objekt	Sten
2226	Arkeologiskt objekt	Sten
2237	Arkeologiskt objekt	Sten
2248	Arkeologiskt objekt	Sten
2257	Arkeologiskt objekt	Sten
2267	Arkeologiskt objekt	Sten
2277	Arkeologiskt objekt	Sten
2290	Arkeologiskt objekt	Sten
2303	Arkeologiskt objekt	Sten
2313	Arkeologiskt objekt	Sten
2321	Arkeologiskt objekt	Sten
2330	Arkeologiskt objekt	Sten
2338	Arkeologiskt objekt	Sten
2347	Arkeologiskt objekt	Sten
2357	Arkeologiskt objekt	Sten
2366	Arkeologiskt objekt	Sten
2376	Arkeologiskt objekt	Sten
2383	Arkeologiskt objekt	Sten

<i>ID</i>	<i>Klass</i>	<i>Underklass</i>
2393	Arkeologiskt objekt	Sten
2397	Arkeologiskt objekt	Sten
2405	Arkeologiskt objekt	Sten
2413	Arkeologiskt objekt	Sten
2423	Arkeologiskt objekt	Sten
2432	Arkeologiskt objekt	Sten
2440	Arkeologiskt objekt	Sten
2450	Arkeologiskt objekt	Sten
2456	Arkeologiskt objekt	Sten
2464	Arkeologiskt objekt	Sten
2472	Arkeologiskt objekt	Sten
2481	Arkeologiskt objekt	Sten
2495	Arkeologiskt objekt	Sten
2501	Arkeologiskt objekt	Sten
2512	Arkeologiskt objekt	Sten
2521	Arkeologiskt objekt	Sten
2526	Arkeologiskt objekt	Sten
2534	Arkeologiskt objekt	Sten
2539	Arkeologiskt objekt	Sten
2543	Arkeologiskt objekt	Sten
2552	Arkeologiskt objekt	Sten
2561	Arkeologiskt objekt	Sten
2568	Arkeologiskt objekt	Sten
2576	Arkeologiskt objekt	Sten
2582	Arkeologiskt objekt	Sten
2590	Arkeologiskt objekt	Sten
2600	Arkeologiskt objekt	Sten
2612	Arkeologiskt objekt	Sten
2621	Arkeologiskt objekt	Sten
2630	Arkeologiskt objekt	Sten
2639	Arkeologiskt objekt	Sten
2649	Arkeologiskt objekt	Sten
2658	Arkeologiskt objekt	Sten
2668	Arkeologiskt objekt	Sten
2675	Arkeologiskt objekt	Förhöjning i marken (sten/jord)
2724	Arkeologiskt objekt	Förhöjning i marken (sten/jord)
2748	Arkeologiskt objekt	Grund?
2764	Arkeologiskt objekt	Förhöjning i marken (sten/jord)
2781	Arkeologiskt objekt	Grus- och sandblandad humus
2790	Arkeologiskt objekt	Grus- och sandblandad humus
2870	Arkeologiskt objekt	Grus- och sandblandad humus
2934	Arkeologiskt objekt	Sten
2946	Arkeologiskt objekt	Sten
2954	Arkeologiskt objekt	Sten
2961	Arkeologiskt objekt	Sten
2970	Arkeologiskt objekt	Sten
2982	Arkeologiskt objekt	Sten
2995	Arkeologiskt objekt	Sten
3003	Arkeologiskt objekt	Sten

<i>ID</i>	<i>Klass</i>	<i>Underklass</i>
3018	Arkeologiskt objekt	Sten
3029	Arkeologiskt objekt	Sten
3039	Arkeologiskt objekt	Sten
3046	Arkeologiskt objekt	Sten
3056	Arkeologiskt objekt	Sten
3061	Arkeologiskt objekt	Sten
3069	Arkeologiskt objekt	Sten
3074	Arkeologiskt objekt	Sten
3083	Arkeologiskt objekt	Sten
3090	Arkeologiskt objekt	Sten
3100	Arkeologiskt objekt	Sten
3110	Arkeologiskt objekt	Sten
3119	Arkeologiskt objekt	Sten
3127	Arkeologiskt objekt	Sten
3135	Arkeologiskt objekt	Sten
3146	Arkeologiskt objekt	Sten
3152	Arkeologiskt objekt	Sten
3158	Arkeologiskt objekt	Sten
3166	Arkeologiskt objekt	Sten
3172	Arkeologiskt objekt	Sten
3181	Arkeologiskt objekt	Sten
3189	Arkeologiskt objekt	Sten
3198	Arkeologiskt objekt	Sten
3207	Arkeologiskt objekt	Sten
3216	Arkeologiskt objekt	Sten
3228	Arkeologiskt objekt	Sten
3234	Arkeologiskt objekt	Sten
3244	Arkeologiskt objekt	Sten
3257	Arkeologiskt objekt	Sten
3266	Arkeologiskt objekt	Sten
3275	Arkeologiskt objekt	Sten
3281	Arkeologiskt objekt	Sten
3292	Arkeologiskt objekt	Sten
3301	Arkeologiskt objekt	Sten
3314	Arkeologiskt objekt	Sten
3320	Arkeologiskt objekt	Sten
3329	Arkeologiskt objekt	Sten
3337	Arkeologiskt objekt	Sten
3343	Arkeologiskt objekt	Sten
3363	Arkeologiskt objekt	Sten
3370	Arkeologiskt objekt	Sten
3378	Arkeologiskt objekt	Sten
3388	Arkeologiskt objekt	Sten
3396	Arkeologiskt objekt	Sten
3405	Arkeologiskt objekt	Sten
3412	Arkeologiskt objekt	Sten
3418	Arkeologiskt objekt	Sten
3427	Arkeologiskt objekt	Sten
3434	Arkeologiskt objekt	Sten

<i>ID</i>	<i>Klass</i>	<i>Underklass</i>
3442	Arkeologiskt objekt	Sten
3447	Arkeologiskt objekt	Sten
3463	Arkeologiskt objekt	Sten
3475	Arkeologiskt objekt	Sten
3485	Arkeologiskt objekt	Sten
3494	Arkeologiskt objekt	Sten
3502	Arkeologiskt objekt	Sten
3509	Arkeologiskt objekt	Sten
3521	Arkeologiskt objekt	Sten
3529	Arkeologiskt objekt	Sten
3536	Arkeologiskt objekt	Sten
3543	Arkeologiskt objekt	Sten
3549	Arkeologiskt objekt	Sten
3557	Arkeologiskt objekt	Sten
3562	Arkeologiskt objekt	Sten
3570	Arkeologiskt objekt	Sten
3574	Arkeologiskt objekt	Sten
3583	Arkeologiskt objekt	Sten
3591	Arkeologiskt objekt	Sten
3600	Arkeologiskt objekt	Sten
3610	Arkeologiskt objekt	Sten
3631	Arkeologiskt objekt	Sten
3642	Arkeologiskt objekt	Sten
3653	Arkeologiskt objekt	Sten
3664	Arkeologiskt objekt	Sten
3676	Arkeologiskt objekt	Sten
3693	Arkeologiskt objekt	Sten
3705	Arkeologiskt objekt	Sten
3719	Arkeologiskt objekt	Sten
3727	Arkeologiskt objekt	Sten
3740	Arkeologiskt objekt	Sten
3748	Arkeologiskt objekt	Sten
3757	Arkeologiskt objekt	Sten
3767	Arkeologiskt objekt	Sten
3775	Arkeologiskt objekt	Sten
3786	Arkeologiskt objekt	Sten
3793	Arkeologiskt objekt	Sten
3806	Arkeologiskt objekt	Sten
3812	Arkeologiskt objekt	Sten
3830	Arkeologiskt objekt	Sten
3840	Arkeologiskt objekt	Sten
3855	Arkeologiskt objekt	Sten
3861	Arkeologiskt objekt	Sten
3872	Arkeologiskt objekt	Sten
3879	Arkeologiskt objekt	Sten
3885	Arkeologiskt objekt	Sten
3893	Arkeologiskt objekt	Sten
3900	Arkeologiskt objekt	Sten
3915	Arkeologiskt objekt	Grus- och sandblandad humus

<i>ID</i>	<i>Klass</i>	<i>Underklass</i>
3948	Arkeologiskt objekt	Hårt packad sandblandad humus
3969	Arkeologiskt objekt	Sten
3982	Arkeologiskt objekt	Grus- och sandblandad humus
4003	Arkeologiskt objekt	Sten
4009	Arkeologiskt objekt	Sten
4013	Arkeologiskt objekt	Sten
4020	Arkeologiskt objekt	Sten
4026	Arkeologiskt objekt	Sten
4031	Arkeologiskt objekt	Sten
4037	Arkeologiskt objekt	Sten
4043	Arkeologiskt objekt	Sten
4055	Arkeologiskt objekt	Sten
4063	Arkeologiskt objekt	Sten
4073	Arkeologiskt objekt	Sten
4078	Arkeologiskt objekt	Sten
4084	Arkeologiskt objekt	Sten
4090	Arkeologiskt objekt	Sten
4095	Arkeologiskt objekt	Sten
4102	Arkeologiskt objekt	Sten
4107	Arkeologiskt objekt	Sten
4120	Arkeologiskt objekt	Sten
4126	Arkeologiskt objekt	Sten
4139	Arkeologiskt objekt	Sten
4150	Arkeologiskt objekt	Sten
4164	Arkeologiskt objekt	Sten
4175	Arkeologiskt objekt	Sten
4181	Arkeologiskt objekt	Sten
4189	Arkeologiskt objekt	Sten
4200	Arkeologiskt objekt	Sten
4208	Arkeologiskt objekt	Sten
4216	Arkeologiskt objekt	Sten
4223	Arkeologiskt objekt	Sten
4230	Arkeologiskt objekt	Sten
4236	Arkeologiskt objekt	Sten
4243	Arkeologiskt objekt	Sten
4249	Arkeologiskt objekt	Sten
4256	Arkeologiskt objekt	Sten
4268	Arkeologiskt objekt	Sten
4278	Arkeologiskt objekt	Sten
4288	Arkeologiskt objekt	Sten
4295	Arkeologiskt objekt	Sten
4303	Arkeologiskt objekt	Sten
4320	Arkeologiskt objekt	Sten
4327	Arkeologiskt objekt	Sten
4335	Arkeologiskt objekt	Sten
4343	Arkeologiskt objekt	Sten
4355	Arkeologiskt objekt	Sten
4363	Arkeologiskt objekt	Sten
4375	Arkeologiskt objekt	Sten

<i>ID</i>	<i>Klass</i>	<i>Underklass</i>
4385	Arkeologiskt objekt	Sandig humus
4437	Arkeologiskt objekt	Sten
4444	Arkeologiskt objekt	Sten
4455	Arkeologiskt objekt	Sten
4467	Arkeologiskt objekt	Sten
4479	Arkeologiskt objekt	Sten
4487	Arkeologiskt objekt	Sten
4496	Arkeologiskt objekt	Sten
4503	Arkeologiskt objekt	Sten
4513	Arkeologiskt objekt	Sten
4516	Arkeologiskt objekt	Sten
4526	Arkeologiskt objekt	Sten
4536	Arkeologiskt objekt	Sten
4543	Arkeologiskt objekt	Sten
4554	Arkeologiskt objekt	Sten
4565	Arkeologiskt objekt	Sten
4577	Arkeologiskt objekt	Sten
4586	Arkeologiskt objekt	Sten
4598	Arkeologiskt objekt	Sten
4608	Arkeologiskt objekt	Sten
4616	Arkeologiskt objekt	Sten
4627	Arkeologiskt objekt	Sten
4641	Arkeologiskt objekt	Sten
4652	Arkeologiskt objekt	Sten
4661	Arkeologiskt objekt	Sten
4677	Arkeologiskt objekt	Sten
4687	Arkeologiskt objekt	Sten
4697	Arkeologiskt objekt	Sten
4707	Arkeologiskt objekt	Sten
4715	Arkeologiskt objekt	Sten
4735	Arkeologiskt objekt	Sten
4743	Arkeologiskt objekt	Sten
4751	Arkeologiskt objekt	Sten
4770	Arkeologiskt objekt	Sten
4789	Arkeologiskt objekt	Sten
4804	Arkeologiskt objekt	Sten
4823	Arkeologiskt objekt	Sten
4837	Arkeologiskt objekt	Sten
4850	Arkeologiskt objekt	Sten
4866	Arkeologiskt objekt	Sten
4875	Arkeologiskt objekt	Sten
4894	Arkeologiskt objekt	Sten
4918	Arkeologiskt objekt	Sten
4933	Arkeologiskt objekt	Sten
4946	Arkeologiskt objekt	Sten
4956	Arkeologiskt objekt	Sten
4964	Arkeologiskt objekt	Sten
4973	Arkeologiskt objekt	Sten
4984	Arkeologiskt objekt	Sten

<i>ID</i>	<i>Klass</i>	<i>Underklass</i>
4990	Arkeologiskt objekt	Sten
5000	Arkeologiskt objekt	Sten
5010	Arkeologiskt objekt	Sten
5018	Arkeologiskt objekt	Sten
5024	Arkeologiskt objekt	Sten
5032	Arkeologiskt objekt	Sten
5040	Arkeologiskt objekt	Sten
5048	Arkeologiskt objekt	Sten
5057	Arkeologiskt objekt	Sten
5067	Arkeologiskt objekt	Sten
5078	Arkeologiskt objekt	Sten
5085	Arkeologiskt objekt	Sten
5097	Arkeologiskt objekt	Sten
5103	Arkeologiskt objekt	Sten
5112	Arkeologiskt objekt	Sten
5124	Arkeologiskt objekt	Sten
5134	Arkeologiskt objekt	Sten
5142	Arkeologiskt objekt	Sten
5151	Arkeologiskt objekt	Sten
5162	Arkeologiskt objekt	Sten
5171	Arkeologiskt objekt	Sten
5176	Arkeologiskt objekt	Sten
5186	Arkeologiskt objekt	Sten
5197	Arkeologiskt objekt	Sten
5203	Arkeologiskt objekt	Sten
5211	Arkeologiskt objekt	Sten
5220	Arkeologiskt objekt	Sten
5230	Arkeologiskt objekt	Sten
5237	Arkeologiskt objekt	Sten
5245	Arkeologiskt objekt	Sten
5252	Arkeologiskt objekt	Sten
5259	Arkeologiskt objekt	Sten
5266	Arkeologiskt objekt	Sten
5274	Arkeologiskt objekt	Sten
5279	Arkeologiskt objekt	Sten
5289	Arkeologiskt objekt	Sten
5297	Arkeologiskt objekt	Sten
5307	Arkeologiskt objekt	Sten
5314	Arkeologiskt objekt	Sten
5321	Arkeologiskt objekt	Sten
5338	Arkeologiskt objekt	Sten
5345	Arkeologiskt objekt	Sten
5354	Arkeologiskt objekt	Sten
5363	Arkeologiskt objekt	Sten
5372	Arkeologiskt objekt	Sten
5380	Arkeologiskt objekt	Sten
5385	Arkeologiskt objekt	Sten
5391	Arkeologiskt objekt	Sten
5402	Arkeologiskt objekt	Sten

<i>ID</i>	<i>Klass</i>	<i>Underklass</i>
5411	Arkeologiskt objekt	Sten
5419	Arkeologiskt objekt	Sten
5426	Arkeologiskt objekt	Sten
5432	Arkeologiskt objekt	Sten
5439	Arkeologiskt objekt	Sten
5450	Arkeologiskt objekt	Sten
5456	Arkeologiskt objekt	Sten
5463	Arkeologiskt objekt	Sten
5474	Arkeologiskt objekt	Sten
5489	Arkeologiskt objekt	Sten
5497	Arkeologiskt objekt	Sten
5507	Arkeologiskt objekt	Sten
5521	Arkeologiskt objekt	Sten
5534	Arkeologiskt objekt	Sten
5543	Arkeologiskt objekt	Sten
5555	Arkeologiskt objekt	Sten
5563	Arkeologiskt objekt	Sten
5570	Arkeologiskt objekt	Sten
5577	Arkeologiskt objekt	Sten
5585	Arkeologiskt objekt	Sten
5594	Arkeologiskt objekt	Sten
5600	Arkeologiskt objekt	Sten
5609	Arkeologiskt objekt	Sten
5617	Arkeologiskt objekt	Sten
5626	Arkeologiskt objekt	Sten
5634	Arkeologiskt objekt	Sten
5643	Arkeologiskt objekt	Sten
5652	Arkeologiskt objekt	Sten
5660	Arkeologiskt objekt	Sten
5671	Arkeologiskt objekt	Sten
5685	Arkeologiskt objekt	Sten
5693	Arkeologiskt objekt	Sten
5700	Arkeologiskt objekt	Sten
5715	Arkeologiskt objekt	Sten
5729	Arkeologiskt objekt	Sten
5741	Arkeologiskt objekt	Sten
5757	Arkeologiskt objekt	Sten
5774	Arkeologiskt objekt	Sten
5790	Arkeologiskt objekt	Sten
5808	Arkeologiskt objekt	Sten
5819	Arkeologiskt objekt	Sten
5827	Arkeologiskt objekt	Sten
5839	Arkeologiskt objekt	Sten
5850	Arkeologiskt objekt	Bränd stock?
5860	Arkeologiskt objekt	Bränd stock?
5875	Arkeologiskt objekt	Silt
5895	Arkeologiskt objekt	Sten
5910	Arkeologiskt objekt	Sten
5919	Arkeologiskt objekt	Sten

<i>ID</i>	<i>Klass</i>	<i>Underklass</i>
5928	Arkeologiskt objekt	Sten
5938	Arkeologiskt objekt	Sten
5949	Arkeologiskt objekt	Sandig humus
5971	Arkeologiskt objekt	Grus- och sandblandad humus
6008	Arkeologiskt objekt	Brandlager
6035	Arkeologiskt objekt	Brandlager
6070	Arkeologiskt objekt	Grus- och sandblandad humus
6110	Arkeologiskt objekt	Grus- och sandblandad humus
6133	Arkeologiskt objekt	Bränd planka/stock?
6160	Arkeologiskt objekt	Bränd planka/stock?
6173	Arkeologiskt objekt	Sten
6191	Arkeologiskt objekt	Sten
6208	Arkeologiskt objekt	Förhöjning i marken (sten/jord)
6222	Arkeologiskt objekt	Förhöjning i marken (sten/jord)
6226	Arkeologiskt objekt	Förhöjning i marken (sten/jord)
6242	Arkeologiskt objekt	Förhöjning i marken (sten/jord)
6282	Arkeologiskt objekt	Syllsten?
6291	Arkeologiskt objekt	Syllsten?
6300	Arkeologiskt objekt	Syllsten?
6312	Arkeologiskt objekt	Syllsten?
6321	Arkeologiskt objekt	Syllsten?
6333	Arkeologiskt objekt	Syllsten?
6344	Arkeologiskt objekt	Syllsten?
6352	Arkeologiskt objekt	Syllsten?
6364	Arkeologiskt objekt	Syllsten?
6373	Arkeologiskt objekt	Syllsten?
6382	Arkeologiskt objekt	Syllsten?
6392	Arkeologiskt objekt	Syllsten?
6402	Arkeologiskt objekt	Syllsten?
6413	Arkeologiskt objekt	Syllsten?

Bilaga 3. Fyndtabell, komplett

<i>Anr</i>	<i>Fnr</i>	<i>Kontext</i>	<i>Material</i>	<i>Sakord</i>	<i>Typ</i>	<i>Anmärkning</i>	<i>Antal</i>	<i>Antal fragm.</i>	<i>Vikt, g</i>
72	66	597	Lera	Tegel	-	1 bit förslaggad. Kasserat	24	24	107
73	67	597	Järn	Beslag	-	-	1	11	22
84	78	784	Lera	Keramik	-	-	1	1	1
71	65	784	Järn	Taggtråd	-	Kasserad	1	12	18
69	63	784	Järn	Spik	-	1 tråddragen	6	6	50
80	74	784	Lera	Tegel	-	Delvis förslaggat	14	14	274
81	75	784	?Minerogent	?	-	Halmavtryck	1	2	5
70	64	784	Järn	Beslag	-	-	1	1	7
83	77	784	Lera	Keramik	-	-	1	1	9
89	83	784	Ben	Djurben	-	-	3	3	5
82	76	784	Lera	Kula	Spelkula	-	1	1	5
39	33	1035	Lera	Bränd lera	-	-	6	6	33
40	34	1035	Glas	Fönsterglas	-	-	3	3	1
50	44	1035	Glas	Butelj	Öl	I halmilagret	1	1	7
90	84	1035	Ben	Djurben	-	-	3	3	1
97	91	1435	Ben	Djurben	-	-	2	2	32
63	57	1435	Lera	Kritpipa	-	-	1	2	2
62	56	1435	Glas	Fönsterglas	-	-	1	1	1
61	55	1435	Järn	Spik	-	-	1	1	1
60	54	1435	Järn	Beslag	-	-	1	1	47
55	49	1514	Lera	Kritpipa	-	Huvud. SV hörnet	1	1	1
54	48	1514	Glas	Fönsterglas	-	SV hörnet	6	6	3
53	47	1514	Lera	Kritpipa	-	Skaft. Södra delen.	1	1	1
52	46	1514	Glas	Fönsterglas	-	Recent. Kasserat. Södra delen	1	1	1
58	52	1514	Lera	Kritpipa	-	-	1	1	1
57	51	1514	Glas	Fönsterglas	-	-	6	6	4
56	50	1514	Glas	Kärl	Passglas?	SV hörnet	1	1	1
59	53	1514	Järn	Föremål	-	-	1	1	4
51	45	1514	Järn	Spik	-	Södra delen	3	3	13
92	86	1514	Ben	Djurben	-	-	5	5	1
88	82	1514	Lera	Tegel	-	Delvis förslaggat	14	14	451
77	71	1514	Lera	Keramik	-	-	1	1	1
78	72	1514	Lera	Keramik	-	-	1	9	16
38	32	1562	Järn	Spik?	Byggnads- detalj	-	1	2	59
34	28	1562	Järn	Spik	-	-	1	1	9
35	29	1562	Lera	Bränd lera	-	-	1	1	7
36	30	1562	Glas	Fönsterglas	-	Retuscherad kant	2	2	4
37	31	1562	Glas	Fönsterglas	-	-	2	2	1
33	27	1875	Lera	Keramik	-	-	1	2	17
23	17	1875	Bärnsten	Pärla	-	Rund	1	1	1
29	23	1875	Järn	Kniv	-	-	1	1	4
30	24	1875	Järn	Spik	-	-	2	2	18
31	25	1875	Lera	Tegel	-	-	2	2	32
32	26	1875	Glas	Fönsterglas	-	Troligen sent	1	1	1
74	68	1875	Glas	Fönsterglas	-	-	1	1	1
93	87	1875	Ben	Djurben	-	-	2	2	2
75	69	1875	Lera	Keramik	-	-	1	1	3

Anr	Fnr	Kontext	Material	Sakord	Typ	Anmärkning	Antal	Antal fragm.	Vikt, g
47	41	1934	Järn	Spik	-	-	2	2	14
91	85	2781	Ben	Djurben	-	-	5	5	1
87	81	2790	Lera	Keramik	-	-	2	2	4
9	3	2790	Järn	Spik	-	-	5	5	33
10	4	2790	Järn	Söm	Hästsco	-	1	1	5
11	5	2790	Lera	Keramik	-	-	1	4	11
14	8	2790	Lera	Tegel	-	-	10	10	32
16	10	2790	Järn	Spik	-	-	1	1	9
21	15	2790	Glas	Fönsterglas	Retuscherad kant	-	1	4	4
86	80	2790	Lera	Tegel	-	Kasserat	17	17	178
96	90	2790	Ben	Djurben	-	-	5	5	2
27	21	2870	Järn/cu-leg	Knapp	-	-	1	1	2
28	22	2870	Bly	Vikt?	-	-	1	1	26
13	7	2870	Lera	Keramik	-	1600-talets andra hälft	1	1	20
12	6	2870	Lera	Keramik	-	-	1	2	3
25	19	2870	Glas	Fönsterglas	-	Under tegellagret	1	1	1
26	20	2870	Glas	Flaska	Schatull?	-	1	2	4
24	18	2870	Glas	Fönsterglas	-	Recent – kasserad. Under teggellagret	1	1	1
94	88	2870	Ben	Djurben	-	-	2	2	1
7	1	2870	Järn	Slagg	-	-	1	1	33
8	2	2870	Järn	Söm	Hästsco	-	2	3	13
66	60	3915	Glas	Fönsterglas	-	-	1	1	1
68	62	3915	Järn	Spik	-	-	1	1	20
65	59	3915	Glas	Fönsterglas	-	Recent. Kasserad	1	1	1
76	70	3915	Lera	Keramik	-	-	1	1	8
67	61	3915	Bly	Vikt	-	-	1	1	10
64	58	3915	Lera	Tegel	-	Kasserat	14	14	248
18	12	4355	Lera	Tegel	-	-	1	1	6
49	43	5850	Lera	Tegel	-	Formavtryck	1	1	168
48	42	5850	Järn	Spik	-	-	2	2	19
15	9	6070	Lera	Tegel	-	-	11	11	27
41	35	6070	Lera	Tegel	-	Sotlagret	4	4	35
20	14	6070	Järn	Konkretioner	-	-	2	2	7
19	13	6070	Järn	Spik	-	-	1	1	5
17	11	6070	Järn	Söm	Hästsco	-	1	1	6
46	40	6110	Lera	Keramik	-	-	1	1	4
45	39	6110	Lera	Tegel	-	-	7	7	37
85	79	6110	Lera	Tegel	-	1 bit sparad	62	62	1215
95	89	6110	Ben	Djurben	-	-	4	4	1
44	38	6110	Järn	Konkretioner	-	-	2	4	3
43	37	6110	Järn	Spik	-	-	2	2	10
42	36	6110	Järn	Spik	-	-	4	4	18
79	73	6110	Lera	Keramik	-	-	1	3	6
22	16	6110	Lera	Bränd lera	-	-	1	1	1

Bilaga 4. Keramikfynd

<i>Fnr</i>	<i>Kontext</i>	<i>Godstyp</i>	<i>Funktion</i>	<i>Dekor</i>	<i>Underdekor</i>	<i>Kärtdel</i>	<i>Formtyp</i>	<i>Proveniensen</i>	<i>Sekundär påverkan</i>	<i>Anmärkning</i>	<i>Färg</i>
5	2790	BII:4	Obestämbär	Obestämbär	-	Buk	Kruka	-	Eroderad	Ovanligt poröst gods	-
6	2870	BII:4	Serveringskärl	Saknar dekor	-	Botten	Skål/Fat	-	Eroderad	-	Brun
7	2870	BII:4	Bordskärl	Invärdigt vitdekor	Figurala motiv	Botten	Skål	-	-	-	Rödbrun
27	1875	BII:4	Obestämbär	Obestämbär	-	Botten	Obestämbär	-	Eroderad	-	-
40	6110	BII:4	Bordskärl	Saknar dekor	-	Botten	Skål/fat	-	-	-	Ofärgad
69	1875	CII:2	Bordskärl	Saknar dekor	-	Buk	Kanna	Niedersachsen?	-	Samma kärl som fnr 70	Brun
70	1875	CII:2	Bordskärl	Saknar dekor	-	Buk	Kanna	Niedersachsen?	-	Samma kärl som fnr 69	Brun
71	1514	CII:2	Bordskärl	Saknar dekor	-	Buk	Kanna?	Rhenlandet?	-	-	-
72	1514	CII:2	Bordskärl	Engoberad	-	Botten/buk	Kanna	Niedersachsen?	-	Samma kärl som fnr 73	-
73	6110	CII:2	Bordskärl	Engoberad	-	Hänkel/buk	Kanna	Niedersachsen?	-	Samma kärl som fnr 72	-
77	783	BII:4	Serveringskärl	Saknar dekor	-	Buk	Skål	-	-	-	Olivgrön
78	783	DI:1	Bordskärl	Målad	Obestämbär	Botten	Fat/allirik	-	-	-	Blå
81	2790	BII:4	Serveringskärl	Saknar dekor	-	Mynning	Skål?	-	Spjälkad	-	-

Bilaga 5. Makrofossilanalys av Håkan Ranheden

Kommentar

Samtliga fynd, utom granbarren, har varit obrända. Det är ändå min bedömning att det obrända växtmaterialet är användbart för tolkning då lämningarna inte är allt för gamla och miljön inte är eller har varit helt torr.

Provet från A1035 har antagits kunna vara gödsel eller halm. Denna tolkning har stöd i utfallet av analyserna då en hel del frö/fruktmaterial från fuktig ängsmark noterats i provet. Frukterna av säv, troligen av knapp eller agnsäva, bör kunna spegla t.ex. en strandmiljö utefter kusten där sådan vegetation är mycket vanlig. De övriga fynden visar även dessa på ängs/betesförhållanden i en fuktig-frisk mark. Troligen har de noterade fröerna kommit in med fodret eller utsöndrats med kreaturens gödsel och därav kanske hamnat i någon box/spilta eller någon foderuppsamlingsplats.

Tidigare (på 1800-talet och början av 1900-talet) trodde man att kreatur kunde smälta t.ex. ogräsfrön, men norska försök från 1920-talet har visat att en stor del av ogräsfröerna passerar nötkreaturens matsmältningssystem utan att destrueras och att de till och med bibehåller sin grobarhet i väsentlig grad (Korsmo 1926:25). Den var också stor skillnad på olika kreatursgrupper då grisar smälter ogräsfrön i betydligt högre grad än kor men att detta också var avhängigt av frötyp. Speciellt resistent var t.ex. frön av Rumex-arter (skräppor och syror). Vad gäller gräsfrön eller frön av säv finns inga uppgifter i den litteratur som har använts. Det betyder att man inte kan säga säkert huruvida de här noterade frön/frukterna har direkt samband med gödsel eller om de härrör från insamlat foder. Fyndet av ett smörblommefrö skulle kunna antyda det senare eftersom kreatur inte betar av smörblommor. Dock utgör de i alla händelser klara indikationer på en produktionsinriktning som innefattade kreaturskötsel.

En i viss mån liknande sammansättning av fynd fanns i PM5487 (golvlagret) men där framträder också en starkare ruderataspekt i floran då frön av svinmålla noterats.

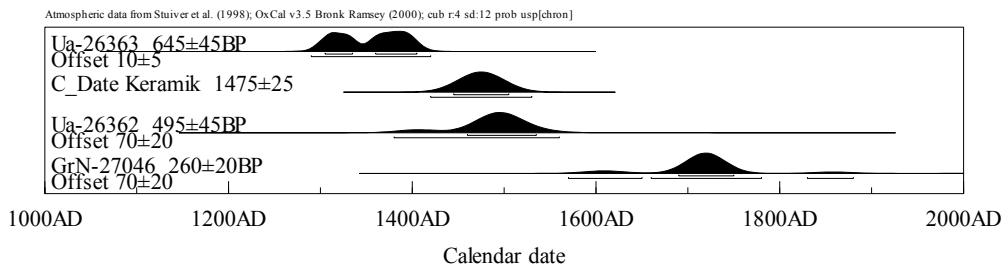
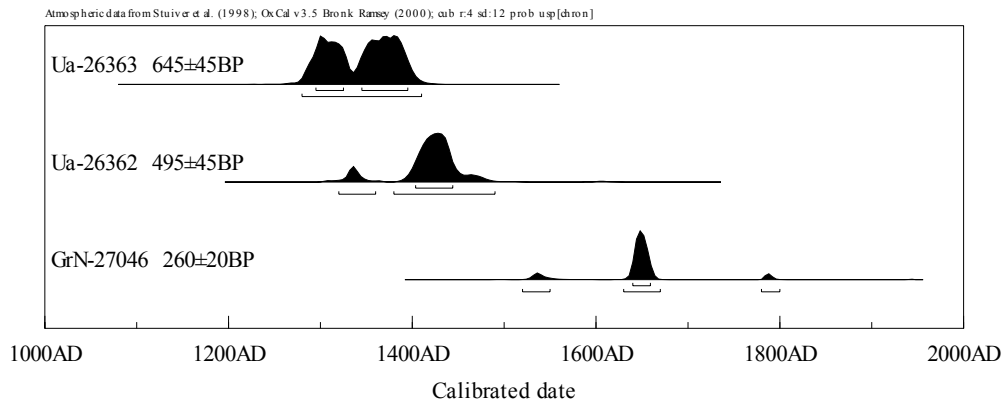
Likaså provet från ”hägnan” antyder betesmark vad makrofossilfynden beträffar. Vitklöver är typisk på betesmark liksom även våtarven vilka båda är relativt tramptåliga och därmed betesgynnade. Vitklöver förekommer även på diverse friska ängsmarker.

A1035	Siéne sp. (glim)	3
(gödsel, halm)	Ranunculus acris (smörblomma)	1
0,3 liter prov	Betula sp. (björk)	2
	Carex sp. tristig. (starr)	2
	Eleocharis cf. palustris/uniglumis (säv)	9
”Hägnan”	Stellaria media (våtarv)	1
kolprov i	Trifolium repens (vitklöver)	5
norra schaktet		
PM5487	Chenopodium album (svinmålla)	4
Golvlagret	Eleocharis cf. palustris/uniglumis (säv)	1
	Poaceae sp. (gräs)	½
PM5486	Chenopodium album (svinmålla)	3
”Tigerkaka”		
fr.sotlagret		
PM5488	Picea abies (gran-barr)	2
(2790)		

Referens

Korsmo, E. 1926: Ogräs, ogräsarternas liv och kampen mot dem i nutidens jordbruk. Albert Bonniers förlag. Stockholm 1926

Bilaga 6. ¹⁴C-analys av Ulf Strucke



Bilaga 7. Vedartsanalys av Ulf Stucke

Analysprotokoll

Landskap: Norrbotten Socken: Nederluleå
 Fastighet: RAÄ nr: 593
 Kategori:

AnalysId: 3090

Anläggning:		Provnr:	PK6133
Vikt:	1,3	Analyserad vikt:	1,3
Fragment	17	Analyserat	17
Art:	Tall	Antal:	3
Material:	Träkol		
Kommentar			
Art:	Gran	Antal:	8
Material:	Träkol		
Kommentar			
Art:	Björk	Antal:	6
Material:	Träkol		
Kommentar			

AnalysId: 3091

Anläggning:		Provnr:	PK4384
Vikt:	0,4	Analyserad vikt:	0,4
Fragment	8	Analyserat	8
Art:	Tall	Antal:	4
Material:	Träkol		
Kommentar			
Art:	Barrträd	Antal:	1
Material:	Träkol		
Kommentar	2-årig kvist.		
Art:	Björk	Antal:	3
Material:	Träkol		
Kommentar			

AnalysId: 3092

Anläggning:		Provnr:	PK4294
Vikt:	0,4	Analyserad vikt:	0,4
Fragment	16	Analyserat	16
Art:	Gran	Antal:	16
Material:	Träkol		
Kommentar	Stam. Rötad före förbränning.		

AnalysId: 3093

Anläggning:	Kollager	Provnr:	Schakt 2
Vikt:	0,7	Analyserad vikt:	0,7
Fragment	7	Analyserat	7
Art:	Tall	Antal:	7
Material:	Träkol		
Kommentar			

AnalysId: 3094

Anläggning:		Provnr:	PK5894
Vikt:	12,0	Analyserad vikt:	12
Fragment	5	Analyserat	5
Art:	Tall	Antal:	5
Material:	Trä		
Kommentar	Delvis förkolnad. Rötad före förbränning		

AnalysId: 3095

Anläggning:	2790	Provnr:	
Vikt:	0,4	Analyserad vikt:	0,4
Fragment	3	Analyserat	3
Art:	Tall	Antal:	3
Material:	Träkol		
Kommentar	Del av kvist innesluten i stam.		